

Beleidsplan

Sociale Veiligheid Vlinderbos

Versie september 2019

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Visie, doelen en uitgangspunten.....	4
Missie van de school.....	4
Visie van de school.....	4
Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid.....	5
2. Schoolbreed aanbod.....	6
Samenwerking en ontmoeting.....	6
3. Leerlingvolgsysteem.....	7
ParnasSys.....	7
Vragenlijst Sociaal welbevinden.....	7
Vragenlijst Sociale veiligheid Kanjermethode.....	7
Tevredenheidsonderzoek.....	8
4. Zorgaanbod.....	8
Pesten.....	8
Vertrouwenspersoon.....	9
Kanjertaining.....	9
Individueel arrangement.....	9
Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).....	9
5 Uitvoering veiligheidsbeleid.....	10
De organisatiestructuur.....	10
Taken en verantwoordelijkheden.....	10
Bijlagen.....	14
Bijlage 1 Uitslag sociale veiligheid Vlinderbos 2018-2019.....	15
Bijlage 2 Pestprotocol.....	16
Bijlage 3 Plan sociaal-emotionele ontwikkeling.....	22
Bijlage 4 Meldcode stappenplan.....	28

Inleiding

Dit is een integraal beleidsplan voor sociale veiligheid op Jenaplanbasisschool Vlinderbos. Integraal wil zeggen dat het zich richt op alle vormen van mogelijke onveiligheid, die binnen of in de directe omgeving van de school kunnen voorkomen. De preventie hiervan heeft met name onze aandacht en heeft hierom het grootste aandeel binnen het bestaande beleid.

We maken ons hard voor een leef- en leerklimaat waarin onze leerlingen en het volledige team en ouders zich veilig voelen en waarin zij zich positief kunnen verbinden met de school. Deze positieve sociale verbinding vormt een belangrijke voorwaarde voor een zo optimaal mogelijk werkklimaat voor ons team en leerklimaat voor onze leerlingen.

In het voorliggende veiligheidsplan beschrijft de school haar beleid op het terrein van:

- ✓ Zien en gezien worden
- ✓ School als veilige omgeving
- ✓ Onderlinge communicatie
- ✓ Respect
- ✓ Samenwerken

Maar ook hoe we omgaan met:

- ✓ agressie,
- ✓ geweld,
- ✓ seksuele intimidatie,
- ✓ discriminatie, pesten,
- ✓ vandalisme en
- ✓ diefstal.

Sociale veiligheid, het pedagogisch klimaat, is een belangrijk aspect van het functioneren op school. Alleen in een veilige omgeving durven we te leren, ook van onze fouten en te experimenteren met nieuwe kennis en vaardigheden. Dit geldt niet alleen voor de leerlingen maar ook voor ons team, ook zij leren nog iedere dag waarin het geven van feedback aan elkaar en het reflecteren op eigen werk een zeer belangrijke rol speelt. Wij geloven dat dit uitsluitend mogelijk is wanneer je wordt geaccepteerd voor wie je bent.

Onderdeel van het totale schoolbeleid; Planmatige aanpak.

Ons veiligheidsbeleid betreft geen losstaande aanpak, maar is een integraal onderdeel van ons totale schoolbeleid. Volgens artikel 12 van de Arbeidsomstandighedenwet werken werkgevers en werknemers bij de uitvoering van het beleid samen. Ons bestuur, de schoolleiding en het team zijn samen verantwoordelijk voor de uitvoering van ons beleid met betrekking tot sociale veiligheid. Het bestuur zorgt in de eerste plaats voor het opzetten van algemeen beleid voor de hele organisatie en voor een adequate overlegstructuur. De schoolleiding en het personeel zorgen voor de uitvoering van het beleid. Het monitoren van de sociale veiligheid maakt deel uit van het kwaliteitsbeleid van de school.

1. Visie, doelen en uitgangspunten

Missie van de school

De school moet voor kinderen een veilige en vertrouwde plek zijn. Alleen dan zullen zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Het is belangrijk dat kinderen niet alleen zelfstandig kunnen werken en spelen, maar ook leren om dat samen met anderen te doen. Dat wordt later in de maatschappij en op de arbeidsmarkt immers ook van hen gevraagd.

Op Vlinderbos krijgen kinderen optimale kansen hun eigen talenten te ontwikkelen en zo hun dromen te verwezenlijken. Naast gedegen onderwijs in o.a. taal, rekenen en een Plusklas, biedt Vlinderbos aan de kinderen vanaf groep 5, talentonderwijs aan. Dit kan op allerlei vakgebieden zijn; zoals tuinieren, koken, techniek, muziek, drama, creativiteit, schaken, enz. Ouders worden actief betrokken bij ons onderwijs en bij deze talentgroepen.

Visie van de school

De school wil de voorwaarden scheppen waaronder kinderen hun eigen talenten ontdekken en ontwikkelen. Met deze talenten en vaardigheden zijn zij goed voorbereid op het voortgezet onderwijs, kunnen zij goed functioneren in de maatschappij en een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.

De leerlingenpopulatie en de wereld waarin kinderen opgroeien verandert sterk. De school wil daar in de komende jaren op inspelen door veel aandacht te besteden aan thema's als (wereld)burgerschap, duurzaamheid, internationalisering, talentontwikkeling, eigenaarschap, hogere denkvaardigheden en 21st Century skills; met als doel toe te werken naar een nieuwe manier van onderwijzen en leren (schoolgids 2019-2020).

De missie van de school, zoals te lezen in de schoolgids, spreekt zich duidelijk uit over:

- ✓ De school als veilige plek
- ✓ De school als vertrouwde plek
- ✓ Samenwerken
- ✓ Samen spelen
- ✓ Ontwikkelen van eigen talent
- ✓ Ouders betrokken bij het onderwijs

Met andere woorden staan de diverse aandachtspunten binnen het sociale veiligheidsplan centraal in de visie en missie van de school. Dit betekent voor eenieder die aanwezig is op

Vlinderbos: leerlingen, team en directie maar ook voor de ouders en verzorgers, de onderstaande uitgangspunten heel belangrijk zijn:

- a) We gaan **respectvol** met elkaar om.
- b) We zijn **verantwoordelijk** voor ons eigen gedrag maar ook voor elkaar en het gebouw.
- c) We zijn **zelfstandig**, dus we weten wat er van ons wordt verwacht.
- d) We weten dat iedereen anders is, we weten **omgaan te met gaan met verschillen**.
- e) Ieder mens heeft eigen **talenten** en we stimuleren elkaar deze te **ontwikkelen**.
- f) De school is een plaats waar we elkaar **ontmoeten en samenwerken**.

Eén van de speerpunten binnen de schoolontwikkeling van de afgelopen 2 jaar, is het vergoten van de betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid van onze leerlingen. Hiervoor gebruikt de school als uitgangspunt de methode Kanjertraining. Respect voor elkaar en ieders eigenheid is een belangrijk aspect van de sociale veiligheid. Hier wordt expliciet aandacht aan besteed, waarin leerkrachten een belangrijke voorbeeldrol hebben. In gesprekken met en tussen leerlingen, komt dit onderwerp regelmatig aan bod. De Kanjertraining daagt leerlingen uit met elkaar te praten over 'lastige onderwerpen' en een mening te formuleren. Het lesprogramma zelf leert hen handvatten over de manier waarop we met elkaar omgaan.

De basis voor respect is het leren kennen van elkaar. Dit geldt zowel voor alle geledingen van de school.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

Zowel op school- als op bestuursniveau is dit een belangrijk item in de ontwikkeling van de leerlingen.

Leerlingen krijgen meer verantwoordelijkheid voor hun eigen onderwijs door het inzetten van weekplannen en eigen leerplannen tijdens het zelfstandig werken. Bij het afnemen van het tevredenheidsonderzoek hebben de bovenbouwleerlingen een rol gespeeld en blijven dit ook in de toekomst doen. (Alle leerlingen worden 1 keer per jaar bevroegd op hun welbevinden).

Binnen de schoolontwikkeling en de ontwikkeling van de leerkrachten is 'eigen verantwoordelijkheid' een centraal thema. Ook in de organisatiestructuur gaat dit vorm krijgen. De voorzitters van onze ontwikkelteams vormen samen met de directie en IB de grote staf. Tijdens het groot staf overleg wordt de schoolontwikkeling aangestuurd en is de groep gezamenlijk verantwoordelijk

In het leerkrachthandelen komt steeds meer aandacht voor het bevorderen van de verantwoordelijkheid van de leerlingen voor hun eigen leren. Wij geloven in het spiegelen van gedrag. Hiermee wordt bedoeld dat zoals de directie omgaat met het team, leerkrachten omgaan met de leerlingen. Eigen inbreng, feedback op de les hoort hierbij. Deze vragen geven leerlingen een eerste aanzet.

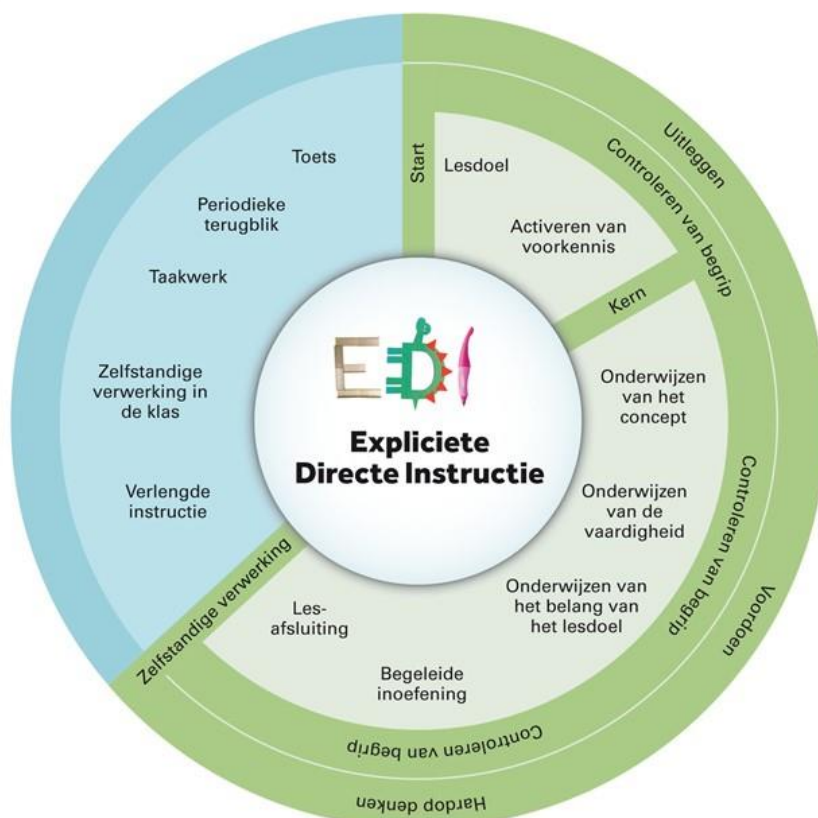

2. Schoolbreed aanbod

Samenwerking en ontmoeting

Het EDI-model

Op Vlinderbos werken we met het EDI-model.

Dit model geeft aandacht en ruimte voor leren op eigen niveau. Het is uit respect voor ieder kind en zijn capaciteit te leren en dus aandacht voor de verschillen tussen leerlingen.

Voorts heeft Vlinderbos zich ingezet op coöperatieve werkvormen, het maakt deel uit van het dagelijks handelen van de leerkrachten.

Kanjertraining

De Kanjertraining heeft tot doel sociaalvaardig gedrag te stimuleren en sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting en sociaal teruggetrokken gedrag te voorkomen of te verminderen en het welbevinden te vergroten bij kinderen en jongeren. Om deze doelen te bereiken wordt in de training gewerkt aan drie voorwaardelijke doelen:

- 1) Het vergroten van moreel besef: Wat vind ik prettig/goed gedrag?
- 2) Het bewust maken van de intrinsieke motivatie van kinderen om dit gedrag te willen vertonen.

- 3) Het vergroten van verantwoordelijkheidsbesef voor daadwerkelijk laten zien van dat gedrag.

Seksuele ontwikkeling

Leerlingen in de groepen 7 en 8 komen al in de pubertijd. De veranderingen voor de leerlingen zelf zijn groot en zij snappen niet goed wat er allemaal verandert in hun lichaam, waardoor ze zich anders gaan voelen en gedragen. Ook voor hun klas- en schoolgenoten worden zij zichtbaar anders. Om de leerlingen zelf inzicht te geven in deze veranderingen bij zichzelf en klasgenoten, doet de school ieder jaar mee aan de 'Week van de Lentekriebels'. Het is verstandig op een jonge leeftijd dit thema met kinderen te bespreken. Kinderen staan dan nog heel open voor normen en waarden. Seksualiteit is, zeker in de onderbouw, dan nog geen onderwerp waar schaamte omheen hangt en waar kinderen vragen over hebben. Door al op jonge leeftijd te starten raken leerlingen ook vertrouwd met het thema.

- ✓ Ze krijgen hierdoor betrouwbare informatie en vaardigheden mee waar ze later veel aan hebben:
- ✓ Ze durven eerder vragen te stellen over seksualiteit.
- ✓ Ze ontwikkelen normen en waarden.
- ✓ Ze worden weerbaarder.
- ✓ Ze leren respectvol met elkaar om te gaan.

3. leerlingvolgsysteem

ParnasSys

ParnasSys is het leerlingvolgsysteem. Hierin staan alle gegevens van iedere leerling. Naast methodetoetsen en CITO-uitslagen, worden ook incidenten en leerinterventies hierin beschreven. Het geeft zodoende een 360°gradenplaatje van onze leerlingen. Middels deze gebundelde informatie kan de school zien hoe gedrag, problemen, angsten of onrust in de privésfeer, het leren beïnvloedt van ieder individueel kind. Dit instrument geldt als basis voor individuele interventies, alsook groepsinterventies

Vragenlijst sociaal welbevinden

Leerlingen van groep 1-8 vullen in november een vragenlijst t.a.v. welbevinden en relaties met leerkracht en medeleerlingen in.

De resultaten van de vragenlijst zijn beschikbaar op individueel, groeps- en schoolniveau. De lijst wordt meegenomen in de groepsbespreking en de gesprekscyclus met leerkrachten, zodat er op basis van de gegevens concrete acties ingezet kunnen worden als dat nodig blijkt. De lijst wordt tenminste 1x per schooljaar afgenomen.

Vragenlijst sociale veiligheid Kanjermethode

Leerlingen vanaf groep 5 vullen 2x per schooljaar een vragenlijst in over hun welbevinden en relaties met leerkracht en medeleerlingen. Hier komt ook het schoolgemiddelde uit voort. De gedragspecialist schrijft naar aanleiding van deze scores een begeleidend schrijven.

Tevredenheidsonderzoek

1x per 2 jaar wordt een tevredenheidsonderzoek afgenomen onder ouders, personeel en leerlingen van groep 1 t/m 8. Een deel van dit onderzoek gaat over sociale veiligheid en pedagogisch klimaat. In de bijlage is een deel van het verslag n.a.v. het tevredenheidsonderzoek 2018 opgenomen.

Onder het personeel wordt elke 2 jaar vanuit de Arbozorg de RI&E-lijst afgenomen. Ook hier komen aanbevelingen t.a.v. sociale en fysieke veiligheid uit naar voren.

4. Zorgaanbod

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- ✓ een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- ✓ herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- ✓ verschil in macht tussen diegene die pest en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. De scheidingslijn tussen beide is soms echter zeer onduidelijk, hierop zijn we met elkaar alert. Niet alleen de bedoeling of het machtsverschil is hierin belangrijk, ook hoe het overkomt en het gevoel dat achter blijft!

We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontaardt een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de groep en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Bijgevoegd treft u het pestprotocol aan.

Het streven is pestgedrag zoveel mogelijk te voorkomen maar dat is helaas niet altijd mogelijk.

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na wat er gebeurd is en wie de betrokken partijen zijn. Vindt het pesten in de pauzes plaats dan is de pleinwacht eerste aanspreekpunt. Hij/zij doet melding bij de groepsleerkracht.

De verantwoordelijke volwassene praat met beide partijen indien leerlingen er zelf niet uit komen. Samen worden afspraken gemaakt over vervolg en afhandeling. Bij een herhaling van pestgedrag wordt dit ook met de groep als geheel besproken en worden ouders geïnformeerd. School is eerste verantwoordelijke als het gaat om het afhandelen van conflicten tussen leerlingen onderling. Het is ouders niet toegestaan andermans kinderen rechtstreeks aan te spreken.

Blijkt er een patroon te ontstaan van pestgedrag bij een leerling, of een onwenselijk klimaat in een groep waarbij bijsturing door leerkracht en/of ib-er onvoldoende resultaat heeft wordt externe hulp ingeschakeld.

Ook leerlingen die slachtoffer zijn van kwetsend gedrag kunnen extra ondersteund worden.

Vertrouwenspersoon

Vlinderbos beschikt over 1 vertrouwenspersoon. Contactgegevens zijn opgenomen in de schoolgids.

De vertrouwenspersoon is beschikbaar voor leerlingen, personeel en ouders. Hij biedt een luisterend oor en kan algemene signalen aan de directie doorgeven, doorverwijzen naar de juiste hulp en ondersteunen waar nodig.

Vlinderbos is op zoek naar een veiligheidsfunctionaris.

Kanjertraining

De school heeft 1 leerkracht opgeleid tot kanjertrainer. Dit is tevens de gedragsspecialist. Zij geeft individuele of in kleinere groepjes kanjertrainingen. Het team is en wordt geschoold om het programma te kunnen en mogen geven.

Individueel arrangement

Vanuit het samenwerkingsverband bestaat de mogelijkheid ambulante begeleiding aan te vragen zowel bij didactische als pedagogische hulpvragen van de leerkrachten. Doel van de begeleiding is het versterken van leerkrachtvaardigheden.

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Vragen over school, vriendschappen, eten, gezondheid, opvoeding, pesten of geld?

Het CJG wil meedenken met vragen rondom opgroeien en opvoeden.

Zowel ouders als jongeren en kinderen kunnen een beroep doen op het CJG.

In het CJG werken het Consultatiebureau, Jeugdgezondheidszorg 4-19 jaar van GGD MN en het maatschappelijk werk nauw met elkaar samen.

Elke gemeente heeft een eigen CJG. Het CJG is bereikbaar via de mail, telefoon of u kunt binnen lopen op het inloopspreekuur. Adres, telefoonnummers en spreekuurtijden (zowel inloop als telefonisch) zijn te vinden op de website van het CJG van uw gemeente:

www.cjgderondevenen.nl De GGD is kernpartner binnen het CJG.

5 Uitvoering veiligheidsbeleid

De organisatiestructuur

De verantwoordelijkheid voor Arbo- en veiligheidsbeleid ligt bij de directeur van de school. In het kort komt het er op neer, dat de directeur eindverantwoordelijk is voor haar school en hierover verantwoording aflegt aan het bestuur.

Cycli en systemen

In de huidige planning- en controlcyclus staat het schoolplan voor de lange termijn centraal. Hierin wordt voor een periode van vier jaar de koers van de organisatie op hoofdlijnen vastgelegd. Voorafgaand aan het opstellen van dit strategische beleidsplan vindt volgens de planning- en controlcyclus een strategische analyse plaats, waarin de voor de organisatie belangrijkste interne en externe ontwikkelingen worden onderzocht. Arbo- en veiligheidszorg vormt een vast onderdeel van het schoolplan.

Overeenkomstig de bepaling van artikel 4.1 van de Arbowet dient iedere school een risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) te laten uitvoeren. De RI&E wordt uitgevoerd door een gekwalificeerd Arbo-adviseur van de Arbodienst waarbij de school is aangesloten. De uitkomst van de RI&E wordt besproken in de medezeggenschapsraad en dient als uitgangspunt voor het strategisch Arbo- en veiligheidsbeleid in het schoolplan.

De RI&E, die vierjaarlijks zal worden uitgevoerd bestaat uit:

- een vragenlijst die de Arbo-adviseur, samen met de directeur en een afgevaardigde van het personeel en van de MR invult.
- een controlelijst die tijdens een rondgang door het gebouw door de Arbo-adviseur, de directeur en een personeelslid wordt ingevuld.
- een enquête onder het personeel die door ieder persoonlijk wordt ingevuld.

De rapportage van de RI&E bestaat uit een inventarisatie van knelpunten met daaraan gekoppeld een prioriteitsbepaling. Het is de taak van de directeur, in overleg met het bestuur (i.v.m. de financiën), om deze rapportage om te zetten in een plan van aanpak.

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur

De Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) heeft tot doel dat de arbeidsomstandigheden bij alle werkgevers in Nederland, ongeacht het aantal werknemers, gelijkwaardig en veilig zijn.

Werkgevers zijn primair verantwoordelijk voor de arbeidsomstandigheden in hun bedrijf c.q. school. Werkgevers en werknemers werken samen aan het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. De Arbodienst kan daarbij adviseren. De Arbeidsinspectie ziet er op toe dat werkgevers de Arbowet naleven.

In de Arbowet staan de hoofdlijnen voor het Arbobeleid beschreven. De wet bestaat verder uit het Arbobesluit, de Arboregeling en de Arbobeleidsregels. Het Arbobesluit bevat voorschriften voor een goed Arbobeleid. In de Arboregeling staan voorschriften voor specifieke onderwerpen beschreven. In de Arbobeleidsregels staan de richtlijnen voor de uitvoering van de wet.

Het Arbobeleid wordt vastgelegd door het bestuur van de stichting. Het betreft hier bestuursbeleid, gericht op optimalisatie van de arbeidsomstandigheden.

Taken en verantwoordelijkheden van het bestuur zijn:

- Zorgen voor een Arbo-intentieverklaring.
- Formuleren van concrete beleidsdoelstellingen.
- Bepalen van de strategie om deze doelstellingen te realiseren.

Directeur

De directeur is verantwoordelijk om de stand van zaken met betrekking tot veiligheid en welbevinden op school te kennen, actieplannen op te stellen en uit te voeren. Zij is betrokken bij de evaluatie van het beleid (middels jaarlijkse toetsing bij leerlingen, tweejaarlijkse tevredenheidsonderzoeken bij leerlingen, ouders en leerkrachten en een vierjaarlijkse RI&E) en bij het opstellen van het nieuwe strategische beleid in het schoolplan. De taken en verantwoordelijkheden van de directeur zijn:

- Uitvoeren van het door het bestuur van de stichting vastgestelde Arbo- en veiligheidsbeleid.
- Het afsluiten van contracten met een Arbodienst.
- Opdracht geven tot een vierjaarlijkse RI&E.
- Verstrekken van middelen om het plan van aanpak n.a.v. de RI&E uit te voeren.
- Bewaken van de uitvoering van het beleid op schoolniveau.
- Een voorbeeldfunctie m.b.t. veiligheidsbeleid vervullen.
- Uitvoeren van het veiligheidsbeleid.
- Op de hoogte blijven van de veiligheidssituatie op school en zo nodig adequate maatregelen treffen.
- Opstellen van een plan van aanpak n.a.v. de RI&E.
- Zorgdragen voor de uitvoering van het plan van aanpak (schoolplan).
- Stimuleren van het nemen van initiatief en verantwoordelijkheid, samenwerking en overleg.
- Het bijhouden van een ongevallenregistratie en het nemen van maatregelen ter voorkoming van ongevallen.
- het (overeenkomstig de regelgeving) melden van ongevallen aan de arbeidsinspectie.
- het periodiek (jaarlijks) laten controleren van de speeltoestellen. (Dit is, in het kader van de lease-constructie speeltoestellen, uitbesteed aan het beheer).
- Voeren van re-integratiegesprekken en opstellen van re-integratieplan bij herstellende werknemers.
- Preventieve maatregelen nemen ten aanzien van ziekteverzuim van personeel en leerlingen.

Medezeggenschapsraad (MR)

De MR is het door ouders gekozen overlegorgaan tussen werkgever en werknemers.

Artikel 12 van de Arbo-wet kent de MR (in het bedrijfsleven “Ondernemingsraad” genoemd) enige bijzondere rechten toe.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de MR zijn:

- De MR heeft instemmingsrecht (artikel 27, eerste lid, onderdeel e) op alle besluiten tot vaststelling, wijziging of intrekking van een regeling op het gebied van de veiligheid, de gezondheid en het welzijn in verband met de arbeid.

- De MR heeft initiatiefrecht (artikel 23) en kan met behulp van dit recht zelfstandig voorstellen doen met betrekking tot de naleving van voorschriften in het kader van veiligheid, gezondheid en welzijn.
- De MR heeft op grond van artikel 28, eerste lid, ook een stimulerende taak met betrekking tot de naleving van de voorschriften in het kader van veiligheid, gezondheid en welzijn.
- De MR toetst, controleert en stimuleert namens de werknemers en ouders het te voeren en het gevoerde arbobeleid en veiligheidsbeleid

Bedrijfshulpverleners (BHV'ers)

BHV'ers zijn personeelsleden die op het terrein van EHBO en brand speciaal geschoold zijn. Deze scholing dient jaarlijks te worden herhaald. Indien er in de school een calamiteit plaatsvindt (iemand raakt gewond, brandmelding etc.) dan ondernemen de BHV'ers actie. Tevens weten zij hoe het gebouw ontruimd moet worden. Bij een ontruiming zorgen de bedrijfshulpverleners er samen voor dat de mensen zo rustig mogelijk, maar wel snel, het gebouw kunnen verlaten.

Bedrijfshulpverleners zijn opgeleid om binnen de school een voorpostfunctie te vervullen totdat de professionele hulpverleningsdiensten, zoals politie, brandweer en ambulance zijn gearriveerd. Zij hebben als taak om in een situatie met gevaar voor de veiligheid of de gezondheid, maatregelen te nemen die de schade zoveel mogelijk beperken.

Bedrijfshulpverleners hebben de volgende taken:

- verlenen van eerste hulp
- beperken en bestrijden van een beginnende brand
- ontruiming
- communicatie met personeel, leerlingen en hulpverleners

Om hun taken uit te kunnen voeren hebben zij basiskennis en vaardigheden nodig op het gebied van eerste hulp, het beperken en bestrijden van een beginnende brand, alarmering en ontruimingsacties.

In het "Brandbeveiligingsconcept Bedrijfshulpverlening" is door het Ministerie van BZK vastgelegd welke kennis en vaardigheden een bedrijfshulpverlener minimaal moet beheersen.

Er worden vier taakgebieden onderscheiden:

- eerste hulp
- beperking en bestrijding van een beginnende brand
- ontruiming
- communicatie

Medewerkers

Medewerkers zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen arbeidsomstandigheden en de leefomgeving van de leerlingen. Ze worden betrokken bij het inventariseren van de stand van zaken. Ze werken mee aan het opstellen van actieplannen en aan de uitvoering. Ze monitoren hun eigen arbeidsomstandigheden en vragen indien nodig ondersteuning bij het verbeteren hiervan. Hun taken zijn:

- Een voorbeeldfunctie vervullen.

- De dagelijkse ingebruikname van ter beschikking gestelde middelen.
- Apparatuur, machines en dergelijke op de juiste manier gebruiken.
- Beveiligingen intact laten en goed gebruiken.
- Meewerken aan voor hen georganiseerde voorlichting en onderricht.
- Gevaren voor veiligheid en gezondheid direct melden aan de directeur.
- Het vermijden van onaanvaardbare risico's en gevaren tijdens werkzaamheden van henzelf of die van anderen.
- Naleven van werkinstructies en procedures.
- Ongevallen, waarbij een leerling onder behandeling gesteld moet worden door een arts of specialist melden, middels een ongevallenregistratieformulier bij de directie.

Arbodienst

In artikel 14 van de Arbowet wordt bepaald dat de werkgever zich ten aanzien van de uit die wet voortvloeiende verplichtingen moet laten bijstaan door 'deskundigen' (Arbodiensten).

Verplicht door de 'deskundigen' uit te voeren taken zijn:

- Verlenen van medewerking aan het verrichten en opstellen van de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E), alsmede het adviseren daaromtrent.
- Het verlenen van bijstand bij de begeleiding van zieke werknemers.
- Het houden van bedrijfsgeneeskundig spreekuur (SMO=sociaal medisch overleg).

Vrije door de Arbodienst uit te voeren taken zijn:

- Het adviseren van en samenwerken met de werkgever en de ondernemingsraad inzake het te voeren arbobeleid.
- Het op verzoek uitvoeren van c.q. meewerken aan de uitvoering van het arbobeleid.

Vervoer van leerlingen tijdens schoolreis en excursies

Leerlingen kunnen tijdens schoolreis en excursies worden vervoerd in auto's op voorwaarde, dat de bestuurders zich houden aan de wettelijke verplichtingen en de voertuigen aan de wettelijke veiligheidsmaatregelen voldoen. De leerkracht is gedurende de excursies en schoolreizen eindverantwoordelijk en dient toe te zien, dat onderstaande veiligheidsmaatregelen worden uitgevoerd/van toepassing zijn.

De voor de schoolreis/excursie geldende veiligheidsbepalingen zijn:

1. *Leerlingen dragen een veiligheidsgordel en zitten tot en met groep 4 (of tot een lengte van 135 cm) op een verhoging, zodat de gordel goed past.*
2. *De chauffeurs hebben een geldig rijbewijs.*
3. *De chauffeurs hebben een inzittendenverzekering en een particuliere WA-verzekering*
4. *De chauffeurs gebruiken geen alcohol en/of medicijnen die de rijvaardigheid kunnen beïnvloeden.*
5. *De chauffeurs houden zich aan de wettelijke vastgestelde verkeersregels.*

De chauffeurs mogen de reiskosten declareren voor een tegemoetkoming in de kosten van het vervoer. (€0,19 per km)

Toezicht op het plein en actie van de school bij vermissing van een leerling

Op de momenten dat leerlingen op het plein spelen is er altijd een volwassene aanwezig die toezicht houdt. In de kleine pauze loopt de leerkracht van de groep(en) die buiten is (zijn) pleinwacht. In de grote pauze loopt een ouder samen met een bevoegd persoon pleinwacht. Dit kan zijn de directeur, de administratief medewerkster (geschoold voor pleintoezicht), een groepsleerkracht of de lerarenondersteuner.

Mocht een leerling worden vermist tijdens het buitenspelen (bijv. door weglopen na een ruzie) dan wordt dit incident direct bij de directie gemeld. Deze neemt in eerste instantie contact op met de ouders en in tweede instantie (indien blijkt dat de leerling niet thuis is) met de politie. Na afloop van het incident vindt een gesprek plaats tussen de ouders, de toezicht houdende leerkrachten en de directie. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt dat aan de dossiers van de betrokkenen wordt toegevoegd.

Bijlage 1 Uitslag Sociale veiligheid Vlinderbos 2018-2019

Schooljaar : 2018-2019
Periode : 01-08-2018 - 31-07-2019
BRIN : 24PU
Datum uitdraai : 25-06-2019

Leerling	Valt in veiligste 20% van de normgroep		Net zo veilig als normgroep		Aandacht gewenst		Valt in onveiligste 5% van normgroep: actie nodig	
	Welbevinden	Veiligheidsbeleving	Ondervindt agressie	Angst voor agressie	Klas ziet problemen	Leerkracht treedt op		
Gelukvogels (5) Aantal afnames: 12	2,97	2,95	1,92	1,78	2,45	3,53		
Duckcity (5) Aantal afnames: 12	3,36	3,23	1,39	1,59	2,11	3,56		
Spotlights (7) Aantal afnames: 13	3,40	3,37	1,34	1,38	2,02	3,08		
Jungle (5) Aantal afnames: 13	3,41	3,20	1,52	1,51	1,77	3,54		
Duckcity (6) Aantal afnames: 8	3,48	3,50	1,21	1,36	1,62	3,50		
Spooky's (7) Aantal afnames: 11	3,35	3,78	1,34	1,39	1,59	3,52		
Spotlights (8) Aantal afnames: 9	3,50	3,60	1,24	1,26	1,89	3,81		
Jungle (6) Aantal afnames: 8	3,69	3,28	1,16	1,25	1,45	3,50		
Gelukvogels (6) Aantal afnames: 11	3,77	3,89	1,43	1,23	1,94	3,67		
Spooky's (8) Aantal afnames: 13	3,62	3,72	1,19	1,22	1,52	3,38		
Zweinstein (8) Aantal afnames: 10	3,92	3,98	1,23	1,09	1,56	3,30		
Zweinstein (7) Aantal afnames: 10	3,68	3,84	1,09	1,10	1,24	3,50		
Schoolgemiddelde	3,51	3,53	1,34	1,35	1,76	3,49		

Bijlage 2 Pestprotocol

Pesten

Pesten is het gedrag dat min of meer bewust gericht is op één of meer kinderen en dat tot doel en gevolg heeft, dat degene die gepest wordt, zich gekwetst, geraakt, vernederd, afgewezen of buitengesloten voelt.

Doel pestprotocol:

- Alle kinderen mogen zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.
- Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Hoe ga je om met pesten op school?

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

Voorwaarden

Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)

De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.

Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen

Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. De

vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Er is voor de school een vertrouwenspersoon aangesteld. Deze persoon verdiept zich in de problematiek van het pesten d.m.v. cursussen en het lezen van artikelen.

Het probleem dat pesten heet.

Pesten komt voor in alle groepen van de basisschool. Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- ✓ altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- ✓ zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- ✓ een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- ✓ briefjes doorgeven/sms
- ✓ beledigen
- ✓ opmerkingen maken over kleding
- ✓ isoleren
- ✓ buiten school opwachten, slaan of schoppen
- ✓ op weg naar huis achterna rijden
- ✓ naar het huis van het slachtoffer gaan
- ✓ bezittingen afpakken
- ✓ schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- ✓ somatische klachten

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Hoe willen wij met pesten omgaan?

Op school willen we regelmatig een onderwerp in de kring aan de orde stellen. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. kunnen aan de orde komen.

Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals; spreekbeurten, rollenspellen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten. Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

1. Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen.
2. Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken. Vanaf de groep 1 leren we de kinderen: Je mag niet klikken, maar als je wordt

gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt je er zelf niet uit dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.

3. Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Samenwerken zonder bemoeienissen:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Ouders, leerkrachten en directie lossen het probleem in overleg op.

Regels die in alle groepen gelden

- ✓ Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden
- ✓ Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
- ✓ We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden
- ✓ Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
- ✓ Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
- ✓ Vertel de meester of de juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
- ✓ Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen.
Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten !
- ✓ Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- ✓ Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
- ✓ Niet aan spullen van een ander zitten
- ✓ Luisteren naar elkaar
- ✓ Iemand niet op het uiterlijk beoordelen of beoordeeld worden
- ✓ Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op school.
- ✓ Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
- ✓ Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten maken we weer een nieuwe start.

Deze regels gelden op school en daarbuiten en hangen op een goed zichtbare plaats in de school en in de klas.

Kinderen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels, in overleg met de leerkracht.

Die aanvulling wordt opgesteld, door en met de groep, dit zijn de zgn. groepsregels. Zowel schoolregels als groepsregels zijn zichtbaar in de klas opgehangen.

Aanpak ruzies in 3 stappen

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

Er eerst zelf (en samen) proberen uit te komen.

1. Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.
2. De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderinggesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie paragraaf Consequenties).
3. Bij herhaaldelijke ruzie/ pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest /ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties). Ook wordt de naam van de ruziemaker/ pester in het journaalblad genoteerd. Bij iedere melding in de map omschrijft de leerkracht 'de toedracht'. Bij de derde melding in de map worden de ouders op de hoogte gebracht van het ruzie-pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

Consequenties

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten: In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen. De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden). En vervolgens leveren stap 1 t/m 4 geen positief resultaat op voor de gepeste. De leerkracht neemt duidelijk een stelling in.

De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn/ haar gedrag:

Fase 1:

- Time-out op een vast afgesproken plaats (op het plein)
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn
- Een schriftelijke opdracht (b.v. stelopdracht met de 5 W's) over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

Fase 2:

Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft

al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem. (B.v. met een pestprogramma en/of een pestcontract)

Fase 3:

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Onderwijsbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Fase 4:

Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere locatie behoort tot de mogelijkheden.

Fase 5:

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

Van alle fases dient een goede schriftelijke verslaglegging bijgehouden te worden, die ook in de zorgmap terug te vinden is.

Begeleiding van het gepeste kind.

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest. Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- Sterke kanten van de leerling benadrukken
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- Het gepeste kind niet “overbeschermen” door het bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters weleens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de pester

Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling). Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.

- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest — belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.

Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? Geven van een brochure met tips voor thuis. Zoeken van een sport

of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn. Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Adviezen aan ouders van onze school

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelf respect vergroot worden of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld. Leer uw kind voor anderen op te komen. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Jenaplanbasisschool Vlinderbos

Voorwoord

Op Vlinderbos hechten wij veel waarde aan een leeromgeving waar kinderen zich veilig voelen en zichzelf mogen en kunnen zijn.

Door de hele school hebben wij een eenduidige aanpak met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen.

We gebruiken sinds 2014 schoolbreed de methode van de kanjertraining.

De kanjermethode geeft de volgende doelen die na het goed doorlopen van het programma kunnen worden bereikt:

- De leerkracht wordt gerespecteerd.
- Pestproblemen worden hanteerbaar.
- Leerlingen durven zichzelf te zijn.
- Leerlingen voelen zich veilig.
- Leerlingen voelen zich bij elkaar betrokken.
- Leerlingen kunnen hun gevoelens onder woorden brengen.
- Leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen.

Via de kanjertraining willen we sociaalvaardig gedrag stimuleren en sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting en sociaal teruggetrokken gedrag voorkomen of verminderen. Volwassenen en kinderen hebben het verlangen om erbij te horen. “Erbij” horen vergt bepaalde sociale vaardigheden die het ene kind beter gebruikt dan het andere. Met de kanjertraining willen wij de kinderen die sociale vaardigheden leren die nodig zijn om een groep te kunnen vormen.

Bij dit beleid hoort tevens het pestprotocol van de school, welke te vinden is op de website van de school.

Wat willen wij als kanjerschool?

Het doel van de kanjertraining op Vlinderbos is de sfeer in de groep en binnen school goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief).

We willen de kinderen leren om positief over zichzelf en de ander te denken.

We willen de kinderen leren om hun eigen grenzen op tijd en op een prettige manier aan te geven.

In de hogere groepen leren we de kinderen feedback te geven en te kunnen ontvangen op hun eigen houding en gedrag.

Om de bovenstaande doelen te bereiken werken we schoolbreed met de volgende kanjerafspraken:

- We helpen elkaar.
- We vertrouwen elkaar.
- Niemand speelt de baas.
- Niemand lacht uit.
- Niemand doet zielig.
- We hebben respect voor elkaar.

De kanjertraining en de vier petten (4 gedragstypen):

Om in gesprek te gaan over gedrag bij kinderen maken we bij de kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer er zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. Binnen de psychologie wordt dit coping genoemd. Zolang je handelt vanuit vertrouwen en op basis van wederzijds respect zijn deze verschillen tussen mensen goed en waardevol. Wanneer je zo handelt noemen we dat binnen de kanjertraining dat je een drager bent van de witte pet. Je durft jezelf te zijn, je bent zelf te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Kortom je bent een kanjer.

Je kunt een kanjer zijn op verschillende manieren. Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. Dan reageer je op een stoere manier. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je kunt je grenzen aangeven. Je durft plannetjes te maken en bent ondernemend. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen zich op een hele positieve en krachtige wijze gedragen.

Je kunt ook een kanjer zijn in combinatie met de rode pet. Dan ben je vol levenslust. Je hebt een goed gevoel voor humor. Je bent optimistisch en je verstaat de kunst van het relativiseren. Zolang naast de rode pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen op een hele positieve en opgewekte manier weten te reageren.

Je kunt ook een kanjer zijn in combinatie met een gele pet. Dan ben je vriendelijk, bescheiden en aardig. Zolang naast de gele pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen op een hele positieve en rustige manier weten te reageren.

Bij de kanjertraining gaat het erom dat de kinderen leren herkennen welk gedrag er is en dat de kinderen leren dat je je op verschillende manieren kunt gedragen. Iedere vorm van gedrag lokt een reactie uit.

We proberen de kinderen zich hiervan bewust te maken en de verschillende manieren van reageren aan te leren.

Daarnaast gaat het in de kanjertraining ook om een stuk groepsvorming. Als Vlinderbos hechten wij heel veel waarde aan een goede groeps sfeer, want in een groep waarin je elkaar kent zal er minder pestgedrag voorkomen.

Het doel van de kanjertraining is niet om allemaal brave kinderen te maken, maar wel om de kinderen te leren om op een goede manier voor zichzelf op te komen en aan te geven wat ze wel of niet prettig vinden.

De materialen die we op Vlinderbos gebruiken:

Groep 1-2 Max en het dorp

Groep 3-4 Max en de vogel/ Max en de klas (4)

Groep 5-6 Max en de zwerver/ deel 1 kanjerwerkboek

Groep 7-8 deel 2 werkboek/ deel 3 werkboek

Omdat wij met stamgroepen werken is de indeling zo, dat we ieder jaar een boek behandelen.

Naast de methode gebruiken wij structureel extra materialen om het sociale gedrag van de kinderen te bevorderen.

We gebruiken hiervoor:

- Knuffelkaartjes
- Spiegel-jezelf spel
- Eigenwijsjes
- Lekker-in-je-vel spel
- Kinderkwaliteitenspel

Wat doen we op Vlinderbos:

Op Vlinderbos worden alle leerkrachten op niveau geschoold in de Kanjermethode. Eind van schooljaar 2019/2020 hebben alle leerkrachten minimaal licentie A.

Ook hebben we een kanjercoördinator, welke tevens anti-pestcoördinator is.

Rol van de leerkrachten:

De leerkrachten zorgen voor een positief pedagogisch klimaat in de stamgroep. De leerkracht vervult daarin een voorbeeldrol.

De leerkrachten en tevens kanjertrainers volgen de kanjermethode en hanteren in de groep de kanjerafspraken.

In iedere groep:

- Zijn de kanjerafspraken zichtbaar.
- Wordt er met de petten gewerkt.
- Zijn de gedragsregels voor op het schoolplein duidelijk.
- Heeft de leerkracht het pestprotocol in de groepsmap.

De leerkracht:

- Is het eerste aanspreekpunt voor de ouders, wanneer er zorgen zijn op sociaal emotioneel gebied.
- Signaleert welke kinderen extra begeleiding nodig hebben op sociaal emotioneel gebied.
- Vult tweemaal per jaar een docentenvragenlijst over alle leerlingen in. De leerlingen van de groepen 5 t/m 8 vullen eveneens tweemaal per jaar de leerlingvragenlijst digitaal in.
- Neemt indien nodig in de groep een sociogram af, om meer inzicht te krijgen in de groepsverhoudingen.

Na overleg met de IB'er en de kanjercoördinator wordt er dan naar behoefte een kanjergroep gevormd, die extra begeleiding krijgt. Dit gebeurt éénmaal per jaar voor de groepen 1 t/m 4 en voor de groepen 5 t/m 8.

Rol van ouders op Vlinderbos:

Op het moment dat u zich zorgen maakt over het sociaal welbevinden van uw kind, meldt u dit bij de leerkracht.

Samen met de leerkracht kunt u dan overleggen en zoeken naar een passende oplossing.

Rol van de kanjercoördinator/anti-pestcoördinator op Vlinderbos:

- De kanjercoördinator/antipestcoördinator is aanspreekpunt voor ouders, collega's en kinderen als er sprake is van pestgedrag dat niet door de groepsleerkracht opgelost kan worden.
- De coördinator draagt de zorg voor de volledigheid van de methode binnen de school.
- Ook zorgt de coördinator voor het up-to-date houden van het KVS (kanjervolgsysteem).
- De coördinator zorgt ervoor dat de leerkrachten tijdig de bij de kanjertraining horende activiteiten uitvoeren.
- Tevens houdt de coördinator zicht op de kinderen die opvallen binnen de groepen en zorgt samen met de IB'er voor een passende oplossing waar dat nodig is.
- De coördinator stelt samen met de IB'er en directeur een pestprotocol op dat om het jaar wordt geëvalueerd.

Rol van de IB'er op Vlinderbos:

- De IB'er is aanspreekpunt voor de coördinator in geval van vragen of problemen.
- De IB'er neemt tweemaal per jaar met de leerkracht tijdens de groepsbespreking alle kinderen door. Ook op sociaal emotioneel gebied komen kinderen ter sprake.
- De IB'er kan in samenwerking met de leerkracht kinderen een individuele training aanraden.

- De IB'er en kanjercoördinator bespreken met elkaar de kinderen die opvallen in het kanjervolgsysteem.

Rol van de directeur op Vlinderbos:

- De directeur is aanspreekpunt voor de coördinator in geval van vragen of problemen.
- De directeur houdt zicht op de gebeurtenissen op sociaal-emotioneel gebied.
- De directeur heeft (minimaal) tweemaal per jaar overleg met de kanjercoördinator over de gang van zaken binnen Vlinderbos.
- De directeur onderneemt actie wanneer er binnen een groep niet gewerkt wordt volgens de kanjermethode.

Een schooljaar op Vlinderbos

Wanneer	Wat in de groep	Actie; wanneer en wie
Augustus/ september	Kennismaken groep, starten met kanjerlessen in de groep.	Kanjercoördinator: Checken van het KVS: -Staan alle kinderen erin? -Weet je hoe de afnamelijst werkt? Kom anders op tijd langs. - Bij vragen coördinator mailen!
Oktober/ november	Motor en benzine oefening in de groep voor de herfstvakantie. Afname kanjervragenlijst leerlingen en leerkracht.	Leerkracht: Checken van het KVS: -Staan alle kinderen erin? -Weet je hoe de afnamelijst werkt? - Bij vragen coördinator mailen/ aanspreken. Leerkracht: 1e week november vragenlijst afnemen. Invullen door zowel leerlingen als leerkrachten. Vragenlijst voor leerkrachten alleen bij kinderen die opvallen. Resultaten en bijzonderheden bespreken in de eerstvolgende bouwvergadering. Daarna kinderen die erg opvallen mailen naar kanjercoördinator.
Februari/ Maart	Aangeven welke kinderen kanjer/ SoVa gaan doen.	
April/ Mei	Kanjertraining/ SoVa Afname kanjervragenlijst door leerlingen en leerkracht (alleen bij bijzonderheden bij kinderen de leerkrachtvragenlijst.)	Afname kanjervragenlijst en leerkrachtvragenlijst: week van 18 april.

Bijlage 4 Meldcode stappenplan

MELDCODE STAPPENPLAN

STAP 1: Breng signalen in kaart

Breng signalen in kaart die je zorg bevestigen of ontkrachten. Leg signalen en vervolgstappen objectief en feitelijk vast in het dossier. Voer indien nodig de kindcheck uit.

STAP 2: Overleg met een deskundige collega of Veilig Thuis

Overleg met een deskundige collega om signalen te duiden. Raadpleeg zo nodig Veilig Thuis of een forensisch arts. Neem bij eer-gerelateerd geweld, huwelijksdwang of vrouwenbesnijdenis direct contact op met Veilig Thuis.

STAP 3: Praat met ouders of verzorgers

Bespreek je zorgen zo snel mogelijk met de ouders/verzorgers van het kind. Alleen als jouw veiligheid of die van het kind in gevaar kan komen door een gesprek kan hiervan worden afgezien.

STAP 4: Weeg het geweld

Maak een inschatting van de aard en de ernst van de situatie op basis van signalen, het overleg met een collega en het oudergesprek. Vraag bij twijfel advies aan Veilig Thuis. Bij een reële kans op schade: melden.

STAP 5: Beslis: Is melden nodig? Is hulpverlening nodig?

Als je het kind voldoende kunt beschermen, bied of organiseer je de noodzakelijke hulp. Als de situatie acuut of structureel onveilig is, doe je een melding bij Veilig Thuis en beslis je samen welke hulp je zelf kunt organiseren.

DIT IS BELANGRIJK VOOR KINDEREN

- Wees oprecht geïnteresseerd in het kind
- Neem het kind serieus
- Laat het kind meedenken met jou over beslissingen
- Geef uitleg over het verloop van het proces
- Blijf in contact, ook als er geen probleem is

OPRECHTE INTERESSE:

- 'Als ik naar jou kijk heb ik de indruk dat je veel stress voelt, klopt dat? Wat maakt je gestrest?'
- 'Hoe was je dag vandaag?'
- 'Je vertelde dat het beter gaat thuis/je je beter voelt. Ik ben blij voor je!'
- 'Ik weet/zie dat jij in een moeilijke situatie zit, dat vind ik erg jammer voor je'
- Compliment geven over een tekening/een nieuwe broek/een talent/iets anders

ÉÉN EERSTE INDRUK

Kinderen scannen je in een paar tellen. Een eerste indruk kan maar één keer gemaakt worden. Als jij slecht in je vel zit door iets anders, vertel dat open en eerlijk. Het kind kan dat scheiden van de “scan” die hij/zij gemaakt heeft. Het is belangrijk voor het kind het gevoel te krijgen dat hij of zij ertoe doet. Zeg bijvoorbeeld: “Wauw, ik ben onder de indruk hoe jij jouw verhaal vertelt. Dit helpt mij enorm om jou (en jouw ouders) te kunnen helpen!”.

MISHANDELDE KINDEREN WILLEN EEN UITNODIGENDE EN AANDACHTIGE HOUDING: ZIJ PRATEN VAAK NIET UIT ZICHZELF OVER WAT HEN OVERKOMT.

PRAKTISCHE TIPS VOOR EEN GESPREK MET KINDEREN

- Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met “wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan”. Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo’n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als ‘casus’, als ‘zaak’ of als ‘cliënt/patiënt’. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.

10 PUNTEN CHECKLIST in het proces

1. HANDEL IN HET BELANG VAN HET KIND

Kinderen hebben er recht op dat professionals in hun belang handelen. Dat kan alleen als een kind betrokken wordt bij belangrijke beslissingen die over hem of haar gaan. Dat staat ook in het *Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind*.

2. GEEF INFORMATIE

Kinderen hebben recht op informatie over het proces. Een professional moet duidelijk aan kinderen vertellen wat er precies gaat gebeuren en waarom hij iets doet. Vaak wordt gedacht dat kinderen dat niet snappen, maar dat klopt niet. Het is juist geruststellend als ze weten wat er gaat gebeuren en waarom iets wordt besloten. Pas dan gaat een kind een professional vertrouwen.

3. VEILIG OPGROEIEN IS NORMAAL

Kinderen moeten weten dat ze recht hebben om veilig op te groeien. Het is belangrijk dat de professional aan het kind vertelt dat het niet aan hem ligt. Bijvoorbeeld doordat hij hoort dat het niet normaal is dat kinderen thuis mishandeld of verwaarloosd worden. En dat alle kinderen het recht hebben op een prettige situatie thuis.

4. BETREK KINDEREN

Kinderen moeten weten dat ze er bij beslissingen die voor hen belangrijk zijn, voor kunnen kiezen om betrokken te worden. Het is belangrijk dat een professional het kind vertelt dat hij de mogelijkheid heeft om mee te doen in het proces. Dat kan op verschillende momenten. Direct vanaf het begin, maar ook later. De professional moet in de gaten houden dat hij dit telkens aan een kind voorlegt.

5. LUISTER

Kinderen hebben het recht dat er naar hen geluisterd wordt. De professional moet naar kinderen luisteren en – als ze niet vanzelf met hun verhaal komen – naar hun mening vragen. Dat geldt voor elke belangrijke beslissing die wordt genomen. Vaak is het zo dat kinderen het moeilijk vinden om te zeggen wat ze ergens van vinden. Daar moet je dus naar vragen, want het is belangrijk dat een kind alles kan zeggen wat hij wil.

6. DE MENING VAN EEN KIND TELT

Het kind moet weten op welke manier met zijn mening wordt omgegaan. De professional moet niet alleen luisteren, maar ook de oplossingen en wensen van het kind meenemen in de besluiten die worden genomen. Natuurlijk hoeven niet alle meningen van kinderen te worden overgenomen. Maar als dat niet gebeurt, moet je wel uitleggen waarom dat zo is.

7. DE MENING VAN EEN KIND MAG ANDERS ZIJN

Kinderen hebben het recht te laten weten dat ze het ergens niet mee eens zijn. Daarvoor is wel nodig dat de professional dat heel duidelijk van tevoren aangeeft. Anders denkt een kind dat hij alles moet accepteren, terwijl dat helemaal niet zo is. Je neemt het kind pas serieus als je ruimte geeft voor een andere mening, ook al hoeft die niet te worden overgenomen.

8. HOU ZE OP DE HOOGTE

Het kind heeft het recht te weten wat er gebeurt nadat het vanuit zichzelf heeft verteld over onveiligheid thuis (disclosure). In dat soort gevallen moet er direct contact zijn met Veilig Thuis om te kijken wat er moet worden gedaan. Kinderen kunnen enorm schrikken als er van alles in werking wordt gezet en ze er niets van weten.

9. BLIJF

STEUNEN

Een kind heeft steun van de professional nodig. De meldcode stopt niet bij een melding. Zo lang professionals zelf contact hebben met kinderen, moeten zij steun bieden en helpen de stress te verminderen.